

UNIwersYTET WARMIŃSKO-MAZURSKI W OLSZTYNIE
INSTYTUT NAUK POLITYCZNYCH

10-007 Olsztyn, ul. F. Szrajbera 11,
tel./fax (89) 527 08 01; tel. 524 63 66
e-mail: inp@uwm.edu.pl http://www.uwm.edu.pl/inp

Олщин, 28 февруари 2021.

Проф. д-р Акрадиуш Зуковски

Институт за политически науки

Факултет по международни политически отношения и
международна сигурност

български - Варминско Мазурски Университет в Олщин,
Полша (**Полски** - Uniwersytet Warmińsko-Mazurski, **латински** -
Universitas Warmiensis-Masuriensis, **Английски** – the University
of Warmia and Mazury, **Руски** - Варминьско-Мазурский
университет)

Рецензия на дисертацията на **Пьотр Пиетрзак** на тема
**„Политическа онтология на идеята за хуманитарна
интервенция. Сирийският конфликт (2011-)”**, философски
факултет на Софийски университет „Св. Климент Охридски“,
София, 2020, 249 с. (научен ръководител: проф. Веселин Христов
Дафов)

Проблемът, който дисертацията разглежда, представлява важно
изследователско предизвикателство и е напълно релевантен на
научната дисциплина теория на международните отношения.
Поради това авторът следва да бъде похвален още на този етап от
рецензирането на труда. Важно е да се отбележи, че тази

дисертация има както теоретически и методическа, така и практическа стойност – факт, който не се среща често в този тип научна дейност.

* * *

Дисертацията се състои от съдържание, въведение, осем глави, заключение, разяснение на използваните латински изрази, благодарности, библиография и кратко изявление във връзка с използваната литература. Преди съдържанието е поместена Декларация за оригиналност и автентичност на труда, подписана лично от автора.

Съдържанието на дисертацията напълно съответства на заглавието, а цялостната структура е логически завършена. Вътрешната структура изглежда на пръв поглед малко асиметрична (поради броя на подглавите), но всъщност тя е адаптирана по начин, който отразява разработката и последващото разрешаване на съответния проблем. Авторът следва динамично проблема и съобразява построяването на текста си спрямо него, като по този начин изработва една оригинална структура.

Въведението е синтетично и с личен характер. Използвайки цитати от различни литературни произведения, като например „Пътят, по който не поех“ от Робърт Фрост, авторът убедително демонстрира иновативния си изследователски подход и необходимостта да използва онтологията (особено политическата и философската онтология), за да изследва идеята за хуманитарна интервенция – понятие, което по традиция принадлежи на теорията на международните отношения. Авторът подчертава

недостатъците на съвременните теории на международните отношения във връзка с разглеждането на този проблем като предлага прилагането на една нова онтология, която той нарича *in statu nascendi*. Ясно посочва, че конфликтът в Сирия следва да бъде разглеждан като един съвременен, но извън-реден, ненормален пример на извънредна хуманитарна ситуация. В допълнение към научните наблюдения на автора, които са базисни за труда, в тази връзка би следвало да се споменат и хуманитарните катастрофи в Афганистан, Сирия, Либия, Ирак, Мали, Мианмар и Южен Судан.

Първата глава е с наименование „On the Main Motivation behind this Project, its Main Hypothesis, its Feasibility, its Methodology, and its Structure” („Основна мотивация за изработка, главна хипотеза, методология и структура на дисертацията“). Тя играе ролята на въведение към изследователския проблем и продължение на отделно структурираната въвеждаща част. В тази част се постига теоретическа и практическа обосновка на разглеждания проблем, като заедно с това се формират основната хипотеза и възможностите за нейното потвърждение. В тази глава още се представят още изследователската методология, която е следвана, както и вътрешната структура на дисертацията.

Авторът е формулирал осем главни хипотези, които се характеризират с пълнота и достоверност. Някои от тях са от пообщ характер, докато други засягат директно проблема с хуманитарната интервенция в Сирия.

Авторът посочва, че в дискурса на теорията за международните отношения би следвало да се въведе специален онтологически модел. Той представя не само предимствата от един такъв

(под)ход, но също така посочва ограниченията, които застрашават разглеждането на поставения проблем, като например използването на твърде плуралистични възгледи от различни школи в областта на международните отношения, както и различни философски подходи. Тук ясно са посочени както обхватът, така и ограниченията на традиционната методология, позната още като сравнителен метод.

В тази, както и в останалите глави, авторът прави редица препратки към някои от най-забележителните философи като Имануел Кант и Цицерон и съвременни мислители като Имре Лакатош, Карл Попър и водещи имена в областта на теорията на политическите науки и международните отношения, като например Ханс Моргентау, Аренд Липхарт, Джовани Сартори и др. По този начин, той демонстрира задълбочени познания на работата на най-значимите мислители от областта, в която работи.

Във втората глава – „За въвеждането на онтологическо мислене в областта на теорията на международните отношения“– авторът представя повече информация за произхода и различните аспекти на онтологическия подход при научните изследвания (в личен контекст: онтологическото мислене и неговата „необикновеност“, както и отговорността на онтолога). Обяснява също така с подробности основните разлики между онтологията и епистемологията, като разграничава между политическа и философска онтология като цяло, а и в контекста на теорията на международните отношения.

Тази част е от изключително значение, защото допринася за осъзнаването на нарастващото значение на онтологията в

модерния свят и живота на хората като цяло, както и в теорията на международните отношения след ‘Големите Спорове’ (използването на онтологията в различни аспекти на анализ на проблеми)

Сред приносите на тази глава е и това, че онтологията, която е представена, е във вид *in statu nascendi*. По този начин проблемите, които дисциплината теория на международните отношения засяга (като например идеята за хуманитарната интервенция), могат да бъдат концептуализирани по един поподходящ начин.

Трета глава е с наименование “A Brief Introduction to the IR Debate on the Idea of Humanitarian Intervention” („Кратко въведение към дебата за хуманитарната интервенция в областта на теорията на международните отношения”). Тя представя едно адекватно определение на понятието „геноцид“ както и неговите исторически измерения при Баташкото клане през 1876 г., Катинското клане през 1940 г., геноцидът в Камбоджа, извършен от Пот Пол в периода 1975 – 1979 г., геноцида в Руанда през 1994 г., геноцида в Синджар през 2014 г., геноцида срещу рохингите през 2016-2017 г. и др. Заедно с това, главата засяга дебата за природата на хуманитарната интервенция в контекста на основните дебати по темата в областта на теорията на международните отношения (класически и некласически подходи). Това е именно и един от най-ценните елементи на тази част от дисертацията. Проблемът за хуманитарната интервенция се разглежда от перспективата на международното право и практика (обсъдени са недостатъците на системата на ООН, концепцията “Отговорност за защита” и идеята за

UNIwersytet Warmiński-Mazurski w Olsztynie
Instytut Nauk Politycznych

10-007 Olsztyn, ul. F. Szrajbera 11,
tel./fax (89) 527 08 01; tel. 524 63 66
e-mail: inp@uwm.edu.pl <http://www.uwm.edu.pl/inp>

прагматическата хуманитарна интервенция, както и последиците от тези недостатъци).

В тази част са използвани исторически примери на хуманитарни извънредни ситуации: спомената е полу-хуманитарната военна интервенция на НАТО срещу бивша Югославия през 1999 г. В главата също така присъстват и елементи от дебата “за” и “против” изпълнението на хуманитарна интервенция, който се “разиграва” в областта на теорията на международните отношения. Особено ценни се оказват и разсъжденията на автора във връзка с проблема за Съвета за сигурност на ООН като колективна система за сигурност и ролята му в разрешаването на извънредни хуманитарни ситуации днес и за в бъдеще. Много стойностна е и оценката на автора по отношение на обхвата на отговорност на Съвета в контекста на някои от скорошните примери на нарушения на човешките права и военни престъпления.

Четвъртата глава на дисертацията е със заглавие “On the idea of Humanitarian Intervention seen through the prism of the International Relations (IR) theory” (“Идеята за хуманитарна интервенция в контекста на теорията на международните отношения”). В нея се наблюдава един успешен опит за дискутиране на идеята за хуманитарна интервенция от перспективата на един задълбочен онтологически анализ на класическите и неклассическите подходи, които се наблюдават в теорията на международните отношения. Проблемът за хуманитарната интервенция е анализиран в контекста на различни подходи: реализъм (Ханс Моргентау и Хенри Кисинджър), либерализъм (Имануел Кант, Джон Лок, Джон Стюарт Мил и др.), английската школа (Хедли Бул, Мартин Уайт,

Чарлз Манинг и Бари Бюзан), подходите на изследователите на постколониализма (Едуарт Саид, Франц Фанън, Гаятри Спивак, неомарксистите (Антонио Грамши, Имануел Уолърстейн и Дейвид Харви), конструктивистите (Джеймс Фиърън, Александър Венд) и постструктуралистите (Мишел Фуко, Жак Дерида, Жан Бодрияр, Пиер Бурдийо, Лудвиг Витгенщайн).

Освен многоаспектния анализ на различни изследователски подходи във връзка с идеята за хуманитарна интервенция, в тази глава виждаме и умелата полемика, в която авторът влиза с някои от най-забележителните мислители върху разглеждания проблем, и ценните заключения, до които той достига. Тук, както и в други глави, авторът демонстрира дълбока компетентност по въпроса за идеята за хуманитарна интервенция, както и ограниченията на досегашните подходи.

Петта глава е озаглавена “The IR-Related Scientific Ontology of In Statu Nascendi and the Challenge in the General Understanding the Idea of Humanitarian Intervention” - Онтологията в областта на теорията на международните отношения - в статус nascendi - и предизвикателството, което тя отправя в контекста на едно всеобщо разбиране на идеята за хуманитарна интервенция”. В тази глава авторът, на базата на своето изследване, поставя необходимостта от поставяне на нови рамки, що се отнася до теорията на международните отношения. Тя (теорията на международните отношения) следва да бъде поставена в рамките на една онтология тип in statu nascendi. Авторът убедително показва, че такава изследователска перспектива спомага за възприемането на един по-систематичен и интердисциплинарен подход на изследване на проблеми от областта на теорията на

международните отношения. Това от своя страна води до възможности за иновативни подходи спрямо съществуващите изследователски традиции. Те няма да бъдат отхвърлени изцяло, а по-скоро подкрепени и обогатени от използването на *in statu nascendi* онтологическия подход.

До известна степен тази глава предлага ценно синтезиране на теоретическия дебат, представен в предишната, като заедно с това са анализирани и откритията на Патрик Д. Джаксън, Данил Х. Нексън, Джон Ролс и Томас С. Кун. Това е от изключително значение, тъй като един такъв онтологически дебат върху идеята за хуманитарна интервенция и нейния неуловим *in-statu-nascendi* характер се нуждае от разглеждане на различните морални и етични измерения на това, доколко е допустимо хуманитарното действие.

Шеста глава се нарича “The global pleas for humanitarian intervention in Syria” (“Глобалните призови за хуманитарна интервенция в Сирия”). В нея авторът представя ценен анализ на събитията в Сирия в последното десетилетие (2011 - 2021) през по-широката призма на разсъжденията, свързани с практическото приложение на идеята за хуманитарната интервенция в региона. Конфликтите в Сирия са анализирани подробно в контекста на събитията от т.нар. Арабска пролет в съседните държави, дебатите в Съвета за сигурност на ООН и Генералната асамблея за разрешаването на конфликта, употребата на химически оръжия в страната и атаките в Гута, наказателните въздушни удари и Рамката за премахване на сирийските химически оръжия.

Важно допълнение към този ценен анализ е и обсъждането на проблеми, които са свързани с неконтролируемото нахлуване на

въоръжени групи на ал-Кайда в Сирия, както и влиянието на тези групи върху размера и обхвата на сирийския конфликт. На автора не е убягнал и фактът, че е от изключително значение да се анализират и причините за намесата на САЩ и Русия в конфликта. Важно е да се отбележи и че в тази глава той много правилно определя природата на сирийския конфликт с неговите вътрешни и международни детерминанти. Заедно с това е направен кратък, но ценен анализ на възможността за край на конфликта в Сирия. Авторът анализира също така и моралния аспект на дебата за идеята за хуманитарна интервенция в Сирия, като адекватно и смело говори за отговорностите на страните, които искат да осъществят хуманитарна интервенция преди и след нея.

Седмата глава от дисертацията - “Experimenting with In Statu Nascendi Type of Ontology and Further Debates on Various Humanitarian Emergencies” (“Експериментиране с онтологията тип *in statu nascendi* и последващите дебати върху различни извънредни хуманитарни ситуации) - заслужава особено внимание заради представения в нея иновативен изследователски подход. Авторът подбира и анализира редица случаи (исторически и съвременни), свързани с извънредни хуманитарни ситуации с помощта на предложения от него онтология тип *in statu nascendi*. Според него, този тип подход спомага за предаването на една по-голяма аналитичност на дебата за хуманитарната интервенция. Разглежданите в главата девет случая би следвало да дадат най-задоволителни резултати от гледна точка на въпроса за научно наблюдение и приложение на онтологията тип *in statu nascendi* в областта на теорията на международните отношения. Можем да наречем описаните случаи като практически упражнения. Практическо упражнение

номер 1 е класически реалистко-либерален дебат върху идеята за хуманитарна интервенция. Практическо упражнение номер 2 е: “Либералната школа на теорията на международните отношения в бъдещия дебат за ценностите и човешките права”. Практическо упражнение номер 3 е “Върху “Кантовия” либерализъм”, а практическо упражнение номер 4 се нарича Близкия изток от 2050 г. - полуконструктивистки полухегелиански подход за “обърнатия” свят. Упражнение номер 5 е “Проблемите на “първия свят” срещу проблемите на третия свят: моментът на Джаки Кенеди след смъртта на Кенеди - феминистка перспектива”. Упражнение номер 6 е “Защо Аушвиц не беше бомбардиран?”, а упражнение номер 7 - Постколониалистка перспектива. Упражнение номер 8 е “Идеята за хуманитарната интервенция през теориите на проекта и проектността” и упражнение номер 9 е “Ролята на релативната теория за разрешаването на философския аспект на проблема за хуманитарната интервенция.

В тази, както и в другите глави, авторът демонстрира не само задълбочено теоретично познание, но също така и своите умения за анализ и синтезиране на това познание с цел прилагането на различни изследователски подходи спрямо проблема/контекста за хуманитарната интервенция в Сирия. В последната осма глава - “Addressing the Need for a Deeper Philosophical Turn in Future IR theory-related Investigations” (За нуждата от по-дълбок философски подход при бъдещите изследвания от областта на теорията на международните отношения) - авторът подчертава отново, че големите разногласия относно как да се подходи към идеята за хуманитарна интервенция и прилагането ѝ на практика не са изчезнали. Именно затова той препоръчва едно по-задълбочено мислене, едно онтологично мислене в областта на

международните отношения, като дава пример със знаменити мислители, които се занимават с онтология, като например Сократ, Платон, Секст Емпирик, Рене Декарт, Джордано Бруно, Галилео Галилей, Готфрид Вилхелм Лайбниц, Артур Шопенхауер, Имануел Кант, Георг Вилхелм Фридрих Хегел и Фридрих Ницше. Освен това, авторът умело успява да приведе в “употреба” и възгледите на редица философи от 20-и век (Едмунд Хусел, Джамбатиста Вико, Мартин Хайдегер, Роман Ингарден, Морис Мерло-Понти, Емануел Левинас, Карл Ясперс, Ханс-Георг Гадамер, Корнелиус Касториадис, Зигмунт Бауман и Жак Дерида). Авторът не е забравил да спомене и научните постижения на Лвовско-Варшавска философска школата (**Английски** - Lwów–Warsaw school, **Полски** - Szkoła LwowskoWarszawska).

В края на дисертацията авторът изказва предположението, че може би някои проблеми от теорията на международните отношения няма да могат да бъдат решени чрез една политическа онтология. Затова той препоръчва да бъде използвана и философската онтология в разрешаването на подобни проблеми. Той предлага да се установи една взаимовръзка между двата подхода - на политическа и философска онтология. Тази последна глава е изключително ценна заради експерименталния принос, който носи на изследването.

В заключението авторът прави извода, че резултатите от изследването му отговарят адекватно на теоретическите и практически проблеми, свързани с извънредните хуманитарни ситуации, съвременните конфликти и стратегиите за тяхното разрешение. Според него, те могат да бъдат използвани от различни изследователи в различни университетски курсове като

теория на международните отношения, международна теоретическа теория, приложна етика, морална философия и експериментална философия. Авторът прави обобщение на резултатите от проведеното изследване и завършва с хронология на процеса на изследователския процес.

От формална гледна точка, дисертацията също е изработена много добре. Употребата на научен език е налице, използвани са бележки под линия, а приложението “Разяснения на латинските фрази, използвани в дисертацията” е много ценно, тъй като латинският език не е познат на по-младото поколение изследователи. Преводите на латинските фрази, използвани в дисертацията, са взети от утвърдени онлайн речници като например: Cambridge Online Dictionary, Oxford Online Reference, Collins Online Dictionary, или Merriam Webster Online Dictionary.

Първичната и вторичната (особено вторичната) литература, използвана при изследването, е много ценна. Библиографията е богата и разнообразна. Използвани са много повече изследвания на английски, отколкото на полски език (особено полезен е списъкът със заглавие “Друга полезна методическа литература, използвана по време на изследването”). Като цяло, списъкът с вторична литература по въпроса е пълна и актуална. Особено ценно е тематизирането на вторичната литература, използвана във връзка с изследвания проблем - нещо полезно, което обикновено не се среща при докторски дисертации.

Тематичното разделяне на библиографията е уникално по рода си - то е подробно и отразява теоретическите и методологическите аспекти на изследването. Налице са следните части: Литература върху политическата онтология и методология; Теория на

международните отношения: неklasически подходи; Философска онтология и философски метод - подготовка за бъдещи размишления; Друга полезна методическа литература, използвана по време на изследването. Включени са и части, които са свързани директно с конфликта в Сирия. Те носят следните заглавия: Сирийския бунт; Върху сирийския конфликт, стратегиите за разрешаване на конфликти и системата на сигурност на ООН; Списък с литература върху сирийския режим, Списък с литература върху умерените членове на сирийската опозиция; Списък с литература за ролята на кюрдите в сирийския конфликт и конфликта в Ирак; Списък с литература върху Ислямска държава (ИД) и действията на Джабхат ан-Нусра в Сирия и Ирак; Списък с литература върху намесата на Хизбула в конфликта в Сирия; Списък с литература върху тероризма; Списък с литература върху понятието геноцид и конвенциите за геноцида; Списък с литература върху химическите атаки в Гута, Списък с литература върху химическите атаки в Хан Шейхун, Списък с литература върху намесата на САЩ в Сирийския конфликт; Списък с литература върху намесата на Турция във вътрешните работи на Сирия.

Библиографията към дисертацията също така включва и избрани работи на самия автор в различни секции - “Статии и други академични публикации” (11 публикации), Интервюта (7), Рецензии на книги (6), В отговор на/(полемични текстове) (10), Предстоящи публикации (3).

Частта от библиографията, озаглавена “Избрани творби от автора на дисертацията” също е нетипично явление за докторски дисертации, но тя показва, че авторът вече е един опитен

изследовател, който има различни и разнообразни научни постижения.

Коментари и предложения

Предложените в тази рецензия коментари и предложения засягат по-скоро формалния аспект на дисертацията. В заключението няма директни препратки към осемте хипотези, формулирани в първата глава. Не е изрично пояснено дали те са потвърдени или опровергани. Има много малко правописни грешки в дисертацията, като например “Trune Henry” вместо “Henry Tuene” (с. 23). Друга малка грешка е и посочването на бележките под линия една до друга, а не отделно в съдържанието на дисертацията (с. 39) - 32-а и 33-а бележка. Същата забележка се отнася и за бележки номер 47 и 48 (с.58), както и за бележки номер 97 и 98 (с. 92). В края на заключението, авторът представя и хронология на изследователската работа, която продължила 48 месеца. Толкова подробна информация (хронология от 1.5 страници) не е необходима. По-добре би било тя да се обясни накратко във въведението. Към дисертацията има и благодарности, което се среща често при този тип научни трудове, но е по-добре те да бъдат поставени в началото на дисертацията, а не в края преди библиографията. А частта “Кратко изявление във връзка с използваната литература”, която показва активната научна дейност на автора, не би трябвало да е интегрална част на дисертацията.

Обща оценка на дисертацията

При оценяването на отделните глави на дисертацията, моето становище е, че всички от тях са написани по изключително

компетентен начин. Авторът успява да начертае пълна картина на разглеждания проблем, показва също така високо ниво на разбиране на проблемите на теорията на международните отношения. Способността му да борави с научни категории и концепции от областта на дисциплината, в която най-общо се поставя неговото изследване, трябва да бъде отбелязана. Трябва да уточним, че той е доста независим по отношение на изследването си, което допринася съществено за оригиналността на работата му. С използването на различни възгледи и аргументи, той демонстрира научна обективност, която е в основата на едно научно изследване. Авторът оригинален употребата на метафори, което не е често срещано явление в този тип научни трудове. Всяка една от главите започва с максима или “златна мисъл” на бележит философ, която е релевантна на съдържанието, поместено в дадената част на дисертацията.

Заклучение

Дисертацията на Пьотр Пиетрзак “Политическа онтология на идеята за хуманитарна интервенция. Сирийският конфликт (2011-)” представлява мащабно изследване на проблема за хуманитарната интервенция, който е едновременно изчерпателен и иновативен. Научният труд е оригинален, като заедно с това теоретическите и методологическите инструменти са използвани по подходящ начин. Концепцията е логическа и изчистена, а проблемите, които са разгледани, са поставени и третираны по адекватен начин. Авторът показва задълбочено познание на литературата, която се отнася към разглеждания проблем.

UNIwersytet WARMIŃSKO-MAZURSKI W OLSZTYNIE
INSTYTUT NAUK POLITYCZNYCH

10-007 Olsztyn, ul. F. Szrajbera 11,
tel./fax (89) 527 08 01; tel. 524 63 66
e-mail: inp@uwm.edu.pl <http://www.uwm.edu.pl/inp>

Научният труд е написан добре и представен по професионален начин. Той представлява оригинален принос в областта на дисциплината теория на международните отношения, като отваря възможности за разширяването на знанията в тази научна област. Един от основните приноси на дисертацията е приложението на различни по рода си интердисциплинарни теоретични подходи на анализ на международните отношения, всички от които са базирани върху солидна методология и епистемология. Друг принос е употребата на много повече онтологически изследвания в сравнение с други подобни научни изследвания от миналото. Предлагайки използването на един нов тип онтология - *in statu nascendi* - авторът разширява изследователските перспективи за своето, а и за бъдещи научни изследвания. Още един сериозен принос на труда е и приложението на философски подходи към проблеми от теорията на международните отношения. Това спомага за провеждането на един иновативен анализ на главния проблем. Предвид казаното дотук, моето мнение е, че този труд категорично изпълнява изискванията за изготвяне на докторска дисертация.